

חלק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: נובמבר 2020	

הנחיה מס' 1.12

חשדות ותלונות כנגד שוטרים צבאיים

כללי

1. התביעה הצבאית הראשית מנחה את היחידה לחקירות פנים (להלן: "היחק"פ"), שתפקידה הוא לחקור חשדות לביצוע עבירות פליליות על ידי שוטרים צבאיים אגב מילוי תפקידם.
2. מטרת הנחיה זו הן להורות על ריכוז הטיפול בתלונות ובחשדות כנגד שוטרים צבאיים בידי התביעה הצבאית הראשית; להתוות את אופן הטיפול בתלונות ובחשדות כנגד שוטרים צבאיים על ידי התביעה הצבאית הראשית; למנוע מצב שבו ביחס לאותו אירוע יתנהלו שני הליכים מקבילים, בעקבות חקירת מצ"ח ובעקבות חקירת יחק"פ, שעלולים להביא לדיבור של התביעה הצבאית בשני קולות ואף להחלטות שיפוטיות סותרות; ולמנוע שימוש לרעה בהליכי החקירה של היחק"פ, לרבות יצירת "אפקט מצנן" כלפי שוטרים צבאיים.
3. הנחיה זו מתבססת, בין היתר, על הנחיית פרקליטות המדינה 2.18 "מדיניות התביעה בתיקי חקירה בהם חשוד בביצוע עבירה כלפי שוטר מתלונן על שימוש בכוח מצד שוטר", הנחיית פרקליטות המדינה 1.16 "מדיניות פתיחה בחקירה והעמדה לדין בתיק שימוש בכוח שלא כדין על ידי שוטרים" ועל נוהלי מח"ש, בשינויים ובהתאמות המחויבות למערכת הצבאית.

הוראות

הטיפול בתלונות ובחשדות כנגד שוטרים צבאיים

4. הועבר לפרקליט צבאי תלונה או מידע נגד שוטר צבאי, המעלה חשד לביצוע עבירה פלילית אגב מילוי תפקידו, או שחשד מעין זה התעורר אגב טיפול בתיק מצ"ח או במהלך דיון בבית הדין הצבאי - יעביר הפרקליט את התלונה, את תיק החקירה או את פרוטוקול הדיון, לפי העניין, לטיפול התביעה הצבאית הראשית בהקדם האפשרי.
5. התביעה הצבאית הראשית תטפל בתלונות או במידע כנגד שוטרים צבאיים, שהועברו אליה מהפרקליטים הצבאיים או מגורמים חיצוניים, באופן הבא:
 - א. לא עלה חשד סביר לביצוע עבירה, תעדכן התביעה הצבאית הראשית את הפונה, כי לא תיפתח חקירת יחק"פ.
 - ב. ככל שהתלונה או המידע אינם נוגעים למעשים שנעשו אגב מילוי תפקידו של השוטר הצבאי, הם יועברו לטיפול הפרקליט הצבאי הרלוונטי (בהתאם למחוז השיפוט).
 - ג. אם המעשים המפורטים בתלונה או במידע אינם מצדיקים חקירה פלילית, בהתאם לפקודות הצבא ולהנחיות התצ"ר, אך יש בסיס לקבוע כי השוטר צבאי התנהג באופן החורג מהמצופה ממנו במסגרת

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: נובמבר 2020	הצבאית הראשית

תפקידו, הטיפול יועבר למפקדיו של השוטר הצבאי, תוך בקשה לעדכן את התביעה הצבאית הראשית בתוצאות הבירור והטיפול.

ד. התקבלו תלונה או מידע בנוגע לביצוע עבירה הנוגעת לתפקידו של שוטר צבאי, תורה, ככלל, התביעה הצבאית הראשית על בדיקה מקדימה על ידי היח"פ.

הבדיקה המקדימה תשמש כלי עזר לעיבוי התשתית הראייתית, באופן שיאפשר קבלת החלטה מושכלת אם לפתוח בחקירה או לסגור את התיק. הבדיקה המקדימה תצמצם את החשש לשימוש לרעה בתלונות נגד שוטרים צבאיים, ואת ה"אפקט המצנן" הכרוך בהחלטה על פתיחה בחקירה נגד שוטרים צבאיים.

הבדיקה המקדימה יכולה לכלול - גביית עדות סדורה מהמתלונן (שתסייע גם בבחינת רצינות התלונה מצדו); גביית עדות מעדים פוטנציאלים לאירוע, ובעיקר מי שאינם שוטרים צבאיים; איסוף דוחות אירוע ותחקירים; איסוף צילומי וידאו ותמונות; חתימה על ויתור על סודיות רפואית ואיסוף מסמכים רפואיים; ועוד.

אם תוצריה של הבדיקה מגבשים תשתית ראייתית המקימה חשד סביר המצדיק חקירה פלילית - תיפתח חקירה. אם מוצתה הבדיקה, ובעקבותיה לא התגבש חשד סביר או נראה כי נסיבות העניין מתאימות לבירור ולטיפול בערוץ הפיקודי - תפעל התביעה הצבאית הראשית כמפורט בסעיפים 5.א. ו-5.ג. לעיל.

ה. ככל שהתלונה או המידע הראשוני מבססים תשתית ראייתית מספקת, שמקימה כבר בשלב הראשוני חשד סביר לביצוע עבירה פלילית בידי שוטר צבאי, או כאשר יש נסיבות אחרות המצדיקות זאת - תורה התביעה הצבאית הראשית על פתיחה בחקירה.

6. אין באמור בסעיף הקודם כדי לגרוע מנוהל "אישור שפיטה" שיפורט להלן.

נוהל "אישור שפיטה"

7. פרקליט צבאי לא יורה על הגשת כתב אישום כנגד חייל החשוד בתקיפת שוטר צבאי או בעבירה סמוכה (כגון הפרעה לשוטר צבאי, העלבת עובד ציבור או איומים), אם החשוד העלה טענה כי באותו אירוע ממש הוא הותקף או בוצעה כלפיו עבירה סמוכה על ידי השוטר הצבאי, ללא קבלת אישור לכך מאת התביעה הצבאית הראשית ("אישור שפיטה"). הפרקליט ישהה את הטיפול בתיק עד לקבלת החלטה בנוגע לחשד שהועלה כנגד השוטר הצבאי.

8. נוסף על הכללים המפורטים בסעיף 5 לעיל, התביעה הצבאית הראשית תימנע מלהורות על פתיחה בחקירת יח"פ או על בדיקה מקדימה גם במקרים הבאים:

א. כאשר הטענות מתיישבות עם שימוש חוקי בכוח, שנעשה במסגרת הסמכות המוענקת לשוטר צבאי על פי דין לצורך מילוי תפקידו. במקרה שבו נראה שהייתה חריגה קלה מהמידה המותרת לשימוש

חלק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: נובמבר 2020	הצבאית הראשית

- בכוח - יועבר הנושא לבירור ולטיפול בערוץ הפיקודי, תוך הפניית בקשה לגורם הפיקודי לעדכן את התביעה הצבאית הראשית בתוצאות הבירור והטיפול;
- ב. כאשר קיים יסוד סביר לחשד כי הטענה נגד השוטר הצבאי היא מניפולטיבית ובלתי אמינה (על מנת למנוע תמריץ להגשת תלונות סרק נגד שוטרים צבאיים ושימוש לרעה בהליכי חקירה ומשפט);
- ג. כאשר חומר החקירה שנאסף מוביל למסקנה, כי האינטרס שבהעמדת החייל המתלונן לדין בתוך תקופת מעצרו, עדיף על פני מיצוי חקירת תלונתו כנגד השוטר הצבאי.¹
9. בפסיקה נקבע כי קריטריונים אלה, המנויים גם בהנחיית פרקליט המדינה 2.18 הנ"ל, מובילים לכך שלאחר שהוגש כתב אישום נגד החייל המתלונן, תינתן עדיפות להמשך קיום ההליך הפלילי נגדו על פני עיכוב ההליך לצורך חקירת יחק"פ.²
10. עם זאת, ככל שבמסגרת ההליך המשפטי שיתנהל כנגד המתלונן או בפסק הדין שיינתן בעניינו יתגלו ראיות נוספות נגד השוטר הצבאי, על הפרקליט הצבאי לעדכן בכך את התביעה הצבאית הראשית, על מנת שתישקל פתיחה בחקירת יחק"פ נגד השוטר הצבאי בתום אותו הליך משפטי.

טיפול בתלונות הנוגעות לתקינות חקירת מצ"ח

11. מקום בו חשוד או נאשם מעלה טענות בעניין תקינות חקירתו במצ"ח, הרי שככל המקום הראוי לבירורן הוא במסגרת ההליך המשפטי שיתנהל כנגדו (למשל במסגרת "משפט זוטא"), ולא במסגרת חקירת יחק"פ.³
12. ככל שבמהלך משפטו של הנאשם יסבור בית הדין הצבאי כי יש ממש בטענותיו של הנאשם כלפי גורמי החקירה, יעביר הפרקליט הצבאי את ההחלטה או את פסק הדין, בצירוף חומר החקירה והפרוטוקול, לעיון התביעה הצבאית הראשית, על מנת שתישקל פתיחה בחקירת יחק"פ עם תום ההליך המשפטי המתנהל כנגד הנאשם.

¹ אי פתיחה בחקירת יחק"פ בסיטואציה מעין זו היא פועל יוצא של "חוסר עניין ציבורי יחסי", הנלמד ממכלול נסיבות האירוע. נסיבות אלה עשויות להיות נעוצות בעוצמת החשד נגד השוטר הצבאי וטיבו, בהיעדר תימוכין לחשד בראיה או בעדות בה הם אמורים להימצא או בהיעדר סיכוי סביר להגיע לממצאים ממשיים בחקירה; כל זאת בשים לב לכך שפרקליט צבאי הגיע למסקנה, כי נגד החייל המתלונן נמצאו ראיות מספיקות המצדיקות הגשת כתב אישום וכי קיימת עילת מעצר המחייבת טיפול מיידי בעניינו.

² ראו בג"ץ 5413/03 עליוואת נ' מח"ש (2003), ע"פ (מחוזי חי"י) 10726-01-11 מ"י נ' קנדרו (2011), ע"פ (מחוזי חי"י) 41336-10-11 מ"י נ' נאסר (2012), ב"ש (ביה"ד הצבאי לערעורים) 120/04 סמל סיגלר נ' התצ"ר (2004) ומז"מ/139/15 התובע הצבאי נ' טור' ווסנה (2015).

³ ראו בג"ץ 5413/03 עליוואת נ' מח"ש (2003) ובג"ץ 9347/07 נחמני נ' הפצ"ר (2007).